

707 ZILE SUB CULTURA PUMNULUI GERMAN

Ediție îngrijită și prefață de
I. Oprișan

Editura SAECULUM VIZUAL
București – 2018

Cuprins

<i>Când civilizația se autoneagă (I Oprișan)</i>	5
<i>Notă asupra ediției (I Oprișan)</i>	15

707 zile sub cultura pumnului german

<i>Cuvinte introductive</i>	19
I. De la căderea Bucureștilor până la fixarea frontului Focșani-Nămăloasa-Galați.....	20
II. De la fixarea frontului nostru până la bătălia de pe Somme	44
III. De la bătălia de pe Somme până la luptele de pe frontul nostru	71
IV. De la luptele de pe frontul nostru până la armistițiul din Brest-Litowsk	105
V. De la armistițiul din Brest-Litowsk până la preliminariile de la Buftea	150
VI. De la preliminariile din Buftea până la pacea din București.....	203
VII. De la pacea din București până la cererea armistițiului de către germani.....	245
VIII. De la cererea armistițiului până la eliberarea Bucureștilor....	282
ADDENDA. <i>Trei texte de N. Iorga (I. Oprișan)</i>	305
Germanizarea României	306
Cum a fost ocupația din 1916-1918	323
Încă o mărturie germană a durerilor Marei Război	332

Respect pentru oameni și cărți

Cuvinte retrospective

Virgiliu N. Drăghiceanu

707 ZILE

Sub cultura pumnului german

Cuvinte introductive

Acese pagini cuprind notele din timpul ocupațiunii ale unui observator imparțial.

Obiectivitatea cu care el a privit evenimentele, într-o epocă plină de pasiuni, l-a îndrituit să nu aibă niciun fel de șovâială de a le publica, mai întâi, în 1919, în Neamul Românesc, mulțumită bunăvoiței domnului N. Iorga, – care primească pe această cale mulțumiri recunoscătoare, – apoi în acest volum.

30 ianuarie 1920

De la căderea Bucureștilor până la fixarea frontului Focșani-Nămăloasa-Galați

Căderea Turtucaii fu, pentru noi, căderea din cerul visurilor și speranțelor celor mai mari pe pământul celei mai crude realități.

Începu să se vorbească de trădarea unui aliat, cu toate că cuvântul de ordine era că, în materie de politică și război, nu e nici patriotic, nici de bun-simț, a se face discuții publice. Ori-cine se simțea, cât de puțin, un om cu răspundere, dacă nu chiar un „*factor răspunzător*“, cum se zicea atunci, trebuia să îndemne la circumspecție și tăcere.

Cu atât mai mult, după aceste continue asigurări, rămaserăm cu inima strânsă, când, numai la opt săptămâni de la declararea războiului, după căderea Constanței, auzirăm de proiectatul plan al retragerii trupelor noastre în Moldova, unde avea să se dea luptă pe viață și pe moarte în contra inamicului superior în număr și organizare. Se șoptea chiar numele acelui ce avea să facă predarea orașului București, domnul Lupu Kostaki, cum și de protecția ambasadei americane, sub care avea să treacă Capitala.

De la 13/26 noiembrie 1916, după trecerea Oltului și Dunării de trupele germane, încep să se evacueze ultimele birouri ale ministerelor și Marelui Cartier General. Curțile autorităților fumegă de hârtiile arhivelor cărora li se dă foc; se

transportă în care învelite cu pânze serviciile Marelui Cartier. O fugă nebună, ceva maladiv apucă toate clasele societății.

Pe jos, pe cai, cu automobile, biciclete, căruțe de pâine, camioane, cabriolete, docare, dricuri, și toate mijloacele de locomoție ce amintesc timpul migrațiunii popoarelor, se îndreaptă cu toții, într-o înghesuală grozavă, spre rampele gărilor, spre barierele șoselelor ce duc spre Răsărit.

Unii fug spre o țintă, cei mai mulți pleacă în necunoscut, atrași de acest vârtej; toți însă fug de echipa vrăjmașului vestit de neomenos și care se folosește de acest renume pentru a forța la docilitate poporul asupra căruia rostogoleau, ca la nicio altă epocă din istoria noastră, din creierul munților până la apele Dunării, tăvălugul războiului.

Văd într-un automobil pe domnul Brătianu cu Prefectul Poliției Capitalei. Dezastrul țării întregi se oglindește pe figura sa.

Un ofițer german prizonier este adus cu un automobil la Marele Cartier.

Parcă se lasă înadins să fie prins, ca să arunce și mai multă descurajare și neîncredere în rândurile noastre. Aflu de la soldații ce l-au însotit și care au devenit foarte sceptici, mai ales că erau înarmați cu vechile puști Martini, că germanul le-a spus că suntem trădați, că sperau ca în cincisprezece zile să fie în București, dar că vor fi cu mult mai curând, în cinci zile.

Care încete cu boi aduc răniții, cu săngele proaspăt pe bandajele improvizate și puști pline cu noroi.

Gara Obor mișună de mulțimea răniților, mulți cu capul, picioarele și mâinile bandajate. Pe străzi, pe tărgi, se evacuează ultimii greu răniți.

La *18 noiembrie / 1 decembrie 1916*. încep să se audă buburuzi de tun, spre Sud-Vest de București. Sunt ale noastre, care, ca o batoză imensă, treieră de dimineață până noaptea la Călugărenii lui Mihai Viteazul, poarta Bucureștilor. În pivniță zgromotul se aude mai bine: gême pământul ca sub povara unor bătăi de maie uriașe. E ziua de mari speranțe a încercuirii armatei de Dunăre a lui Mackensen, care nu reușise încă să facă legătura cu armata de munte a lui Falkenhayn.

Tot soldatul e încrezător și mândru de cursa ce se pregătește vrăjmașului.

Respect pentru oameni și cărti

La 19 noiembrie / 2 decembrie 1916. bubuiturile se aud mai aproape și mai distinct, până la prânz la Nord, unde e marea bătaie de la Pitești și Titu, până seara tot spre Sud-Vest, spre Argeș. Loviturile se succed secundă după secundă, dând uneori impresia unei îngrozitoare catastrofe a pământului.

20 noiembrie / 3 decembrie 1916. Noaptea. Nu se mai aude nimic, e ziua sfârșămării rezistenței noastre prin trădarea generalului Socec, despre care aflăm de îndată, și prin capturarea planurilor noastre de război, la Pitești, unde au fost prinși ofițeri din Statul-Major.

La 11 noaptea sirenele fabricilor sună semnalul de liniște.

Nu știm pentru ce, încrucișat nu avuserăm nicio alarmă pentru vizite de aeroplane. Dar, la două noaptea, două detunături uriașe ne trezesc din somn, se distrugă stațiunea telegrafiei fără de fir. Se aud împușcături izolate.

21 noiembrie / 4 decembrie 1916. Generalul Mustață, noul Prefect al Poliției, dă ordonanță prin care invită lumea civilă la depunerea armelor. În același timp invită publicul la ținută cuvinicioasă față de „trupele imperiale“, ce aveau să intre în București.

Moartea intră în sufletele noastre. Va să zică totul s-a terminat; ne salutăm și intrăm în vorbă necunoscut cu necunoscut: avem nevoie unii de alții; pare că am căuta un sprijin; simțim nevoia de mărturisire, ne înțelegeam din ochi. Ne întrebăm: când vom suferi rușinea, ne gândim asupra carierelor noastre zdrobite, a soartei ce ne aşteaptă.

O singură consolare ne luminează sufletele: vom fi scuțiți de umilirea trecerii trupelor bulgare. Zadarnice speranțe!

Auzim strigăte disperate la poliție pentru adunarea jandarmilor pedeștri ce sunt trimiși cu trăsurile să împiedece intrarea automobilelor blindate în București.

Clopotele Bucureștilor anunță vizitele aeroplanelor care trec numai, fără a arunca nicio bombă.

La Primărie, se adună în cinci camere, munți de arme, unele militare, care fuseseră cerute în zadar de Ministerul nostru de Război, arme inofensive, preistorice, pistoale de argint, puști de vânat de mii de lei una.

Văd pentru prima oară prizonieri germani. Sunt mii: nu-mi fac deloc impresia, în echipamentul lor ușurel, morți de frig, a „*incomparabilului soldat german*“. Toți duc cu sacrosanctitate sub subțioară pâinea de un kilo greutate. Ai noștri mureau însă de foame, la ei.

Sub spectrul infometării toată lumea își completează proviziile. Cu trăsuri, căruțe, roabe, hamali, se cără făină, mălai, conserve. Magazinele toate sunt golite.

Căruțele Primăriei cără mii de saci cu făină, în pivnițe, şoproane, magazii.

Nu mai apar comunicate, nici gazete.

O noapte adâncă pare a se lăsa asupra conștiinței noastre. Ne va stăpâni doi ani.

22 noiembrie / 5 decembrie 1916. O zi de zvonuri, unele bune, altele rele. Se zvonește de sosirea a numeroase divizii ruse care au înconjurat dreapta germană; zvonul se acreditează și prin faptul ruperii proclamației Prefectului de Poliție, în cursul dimineții, dar care se repune din nou noaptea.

E o consecință a tratativelor de predare, de care noi nu avem nicio idee. Ne temem de un bombardament, mai ales că se zvonește că rușii (!) nu vor ca Bucureștii să fie predați.

Ne facem toți bagajele pentru a fi gata la orice eventualitate.

Ziua vedem în goană, străbătând Bucureștii, câțiva servanți de artillerie călări și cu atelajele tunurilor, cai de ofițeri duși de ordonanțe, dar fără stăpânii lor, sfârâmați cu bateria întreagă, ofițeri ce duc grăbiți ultimele ordine, soldați întorși de pe front, patrule rătăcite, cu capul în jos; abrutizați, fără puști, merg în neștiere, nici ei nu știu unde: dacă-i întrebi, răspund: „*ne-au prăpădit, au făcut pălănci de leșuri din noi; cu ce să luptăm?*“.

Înspire dimineață, detonații groaznice și foc, cerul e roșu. Credem că suntem bombardăți. Este distrugerea și incendierea

pirotehniei, arsenalului. Ardem de dorință de a sfârși într-un fel sau altul cu chinul în care ne zbatem.

Gardiștii deșteaptă populația noaptea, dând ordin pentru iluminarea caselor și lăsarea lor deschisă.

23 noiembrie / 6 decembrie 1916. Miercuri. Astăzi trebuie să intre. Poliția toată pe Calea Victoriei ca la sărbători. Se crede că vor veni dinspre Calea Rahovei. Birje grăbite cu femei germane, ce duc jerbe de crizanteme. Scrâșnim din dinți, în neputință noastră de a răspunde la insultă. Un cer îndoliat. Pe la trei după-amiază, șuiere de alarmă ale gardiștilor. Rămânem în ezitare dacă trebuie să mai mergem înainte. Înaintăm totuși spre Calea Victoriei. Îi văd venind încununați de crizanteme. Cu puștile, ca un jug atârnând de gât, pentru a contrabalansa greutatea din spinare; merg fără niciun elan, cântă încet imnuri, cu o intonație bisericească: pare că sunt transfigurați de un misticism religios. Evident, sunt într-un acces de nebunie morală; se simt în acest moment soldații Dumnezeului lor. Sunt trupe de elită: grenadirii armatei lui Falkenhayn, ce vin din luptele de la Chitila și fortul Mogoșoaia, care cade cel dintâi.

Merg în companii succesive, amestecate cu escadroane de cavalerie, plutoane de mitraliere, baterii, și trenuri de muniții. Nenorociți prizonieri de ai noștri sunt printre ei. Îi prind la toate colțurile străzilor. Sunt într-adevăr într-o uniformă; aceiași de la mareșal până la ultimul soldat. Urâtă impresie fac, însă, cei ce nu sunt în serviciu, cu beretele de ocnași. Abdomenul tuturor e împodobit de crucea de fier. E singura decorație ce o poartă și, în felul cum o poartă, pare că voiesc să afirme țelul războiului lor: buna stare a stomacului. Germanii o poartă în stânga, turcii în dreapta.

Palatul e ocupat militărește. Câte două gărzi se postează la fiecare ușă de intrare. Bucătăriile de campanie se instalează în curtea palatului.

Lumea imensă iudeo-germană, cocotele internaționale ale varietelor, internații din Ialomița (cu toții în București, peste 50.000) aclamă și defilează prin spalirul de soldați ce au înconjurat palatul de la o poartă la alta.

Ofițerii întreabă de Capșa, Iordache (*wo man issst gut*). Cu o supremă satisfacție se instalează la mese. Localurile, închise de la declararea războiului, sunt luminate și pline de lume. Cofetăriile, cafenelele oferă spectacolul celei mai dizgrațioase orgii pantagruelice. Îi privim și examinăm cu curiozitatea cu care se privește o fiară de menajerie. Toți au în degete patru-cinci inele de aur. Sunt stigmatele crimelor ce le-au comis în atâtea țări unde au semănat moartea.

Plătesc orice prețuri; toți sunt plini de bani. Ceea ce ne izbește, mai ales acum la început, este jena pe care o simt în mijlocul luxului și strălucirii ce încă o aveau București. Probabil se aşteptau, după atâtea denigrări, să intre în cine știe ce capitală a unei cafrerii africane. Intră în localuri toți descoperiți, iau loc la mese după plăcitoase formule de politeță.

Ne izbește mai ales modul șoptit în care conversează și ținuta potolită, ce contrastează atât de mult cu felul nostru de a vorbi și a ne agita zgomotos. Undeva scriau ei mai târziu: „*Ca o imagine de vis trecea veselul vioi oraș, cu toate strălucirile ce le oferea strada și vitrina pe dinaintea ochilor mari, deschiși ai trupelor ce traversau Bucureștii*“.

Dar acum, încă suntem noi stăpâni; și ei o simt acesta în ironia față de ei și încrederea ce noi încă o avem față de cauza noastră cu toată victoria lor ce aducea căderea Bucureștilor. Întreaga lor purtare de mai apoi fu de a zdrobi în noi orice mândrie și credință, de a ne lăsa numai măgulirea că suntem tolerați a trăi mai departe, în casa și pe pământul care nu aveau să mai fie ale noastre.

Prințul Schaumburg Lippe vizitează pe domnul Carp, în numele armatei ocupante: e primit în antreul casei, cu regretul de a nu putea fi primit ca amic.

Astfel căzu... una din cele mai mari cetăți ale lumii, după Paris, cu 18 forturi și 18 fortificații intermediare.

Nouă regimenter germane și armata de Dunăre, ce n-ar fi trecut de două regimenter și jumătate (!); ar fi smuls-o, cum ei au afirmat-o, pentru a ne demoraliza și mai mult, din mâna a patruzeci de regimenter române.

Dar căderea Bucureștilor fu mărul de discordie între combatanții celor două armate: Falkenhayn și Mackensen, pe chestia întâietății intrării în București. Mackensen încă de la 22 noiembrie / 5 decembrie trimisese parlamentar pe căpitanul Lange, amicul unui fost prizonier al nostru, scăpat miraculos din mâinile generalului Soec, împreună cu un profesor al Școlii evanghelice, spre a înmâna o somație de predare Comandantului Cetății București, amenințată cu bombardarea, dacă răspunsul nu va sosi în 24 de ore.

I se înapoie însă scrisoarea sub cuvântul că nu există Cetatea Bucureștilor și niciun Comandant al acestei Cetăți.

Falkenhayn însă, mai puțin circumspect, în ziua în care Mackensen de-abia lua cunoștință de cuprinsul răspunsului dat parlamentarului, imediat după luarea forturilor Chitila și Mogoșoaia, trimise trupele sale asupra Bucureștilor și ele intrară cele dintâi în oraș, cum ne asigură Rosner, ziaristul călătoriilor Kaiserului și cronicarul campaniei lui Falkenhayn.

Pretenția însă că Mackensen e cel dintâi care, înaintea chiar a sosirii oricărei trupe, a pus piciorul în București, a fost afirmată de revista oficială *Rumänien in Wort und Bild*. De aceea cartea lui Rosner, pusă un moment în circulație, a fost multă vreme oprită de cenzură de a fi pusă în vânzare.

De fapt, Mackensen nu a sosit decât în seara căderii orașului.

Totuși, din această zi, comanda unică o avu Mackensen.

Care fu impresia produsă în Germania, ne-o dovedește telegrama Kaiserului către Împăratelasă: „*Bucureștiul este luat. Ce strălucit succes, prin Pronia dumnezeiască pe drumul completei victorii (!). În repezi lovitură au bătut incomparabilele noastre trupe inamicul...*

Dumnezeu sa ne ajute mai departe (!)“.

Noaptea, împușcături dese pe stradă. Sunt patrulele care intimidează populația.

24 noiembrie / 7 decembrie 1916. Manifestul lui Mackensen către populație: trupele germane nu luptă contra po-

pulației civile, ci contra armatelor dușmane. Se garantează viața și averea locuitorilor care vor fi pașnici față de armatele ocupante.

Va rămâne ca un monument de „*Deutsche Treue*“ față de purtarea ulterioară a Comandamentului german.

La orele 1 și 4 p. m. detonații groaznice spre Nord-Est. Se trag salve de tunuri asupra ultimelor resturi ale nenorocitei noastre armate.

Răpăitul cizmelor, numai fier, ale invadantilor, nu mai conținesc; la fiecare pas și pe orice stradă trec până la patru soldați. Automobile colosale, încărcate cu muniții, zguduie din temelii pământul în trecerea lor.

E aspectul obișnuit al stradei în cursul întregii ocupații.

O divizie bulgară în zdrențe și cu muzică de bâlci trece prin fața Palatului: uralele lor sălbatece se aud la marginea cealaltă a Bucureștilor.

Sute și mii de convoiuri de care, furgoane, căruțe, trec, zi și noapte, în curs de mai bine de două luni.

Sunt pline cu trofee ce le adună în marșul lor victorios.

Tronuri țărănești, velințe, cufere prețioase, scurteici, scaune-fantezii, pirostриi, cazane, plăpumi sărăcăcioase, portrete în ulei, plăpumi de atlas, peste care zac porci vii sau tăiați, găini, rațe, pianine, urmate de cirezi întregi de oi, vaci elvețiene, cai, etc.

În oraș se fac rechiziții neregulate la farmacii, drogherii; se fură pe stradă mai ales ceasornicile, ce sunt smulse cu forță de bulgari; găinile, porcii sunt predilecția germanilor. Dacă Bucureștii însă au fost, oarecum, ocrotiți, faptul se datorește ambasadei americane. Țara întreagă e în plin jaf: e dreptul de pradă al soldatului german asupra teritoriului ocupat, cerut de Blücher asupra Parisului după războiul cu Napoleon și care se realizează la noi în curs de peste treizeci zile, până la instalarea administrației militare, când avea să înceapă jaful reglementat oficial.

Prizonierii noștri sunt duși la Cercul Militar. Cerșesc pe

fereastră, din cauza mizeriei în care sunt lăsați; dorm pe ciment. Sunt obiectul vizitei și curiozității de menajerie a tuturor supușilor Puterilor Centrale, care privesc cu multămire, printre gratii, spectacolul zdrobirii României. Strada e plină, săptămâni întregi, de mulțimea oamenilor fără căpătai și inconștienți. Slujnice îmbrăcate în garderoba stăpânilor lor refugiați și care perorează asupra sfărșitului boierimii, cocote ce-și fac afacerile, evreice ce vor să-și perfecționeze jargonul, evrei ce-și strigă bucuria împotriva regimului de teroare sub care au trăit în timpul alianței românilor cu rușii. „*Ein Argerniss*“ un „*scandal*“, exclamă un german în povestirile sale, este acest oraș, – uimit de scenele ce i se desfășoară înaintea ochilor și necunoscător de internaționalismul nenorocitei noastre Capitale, și din nenorocire, și de ușurința atâtora din cercurile noastre sociale. Pentru a stigmatiza acele cercuri, să ne fie permis a cita impresiile, unele vădit tendențioase, ale acestor germani:

„Aici, în cuceritul București de azi, câștigăm noi cea mai mare stimă pentru firea vrăjmașului nostru din Vest.

Învinși sau nu, ei au o patrie, rămân fideli patriei lor, și nu-și dau credința lor, căutând avantaje personale, cum le cată vrăjmașul de aci... Nicăieri, în toată Europa, nu este o aşa circulație de femei sulemenite și oameni sulemeniți... O parte din lumea bucureșteană feminină, după ce a lăsat la o parte prima frică în fața feldgraului nostru, nu stătu mult la o parte, dar, foarte voioasă de aşa de multă tinerime bărbătească, concluse o entente cordiale.“

Dar nu aceștia erau Bucureștii, Regină, al cărei mișcător articol, ce ne-a stors lacrimi, l-am citit întâia oară într-o gazetă vieneză.

Aceste descrieri sunt toate tendențioase, menite să semene ură între noi și să arunce oprobriul lumii neutrale asupra noastră.

E unul din numeroasele lor sisteme de a face atmosferă împotriva noastră.

Iată cum vede Bucureștii un alt german, mai puțin veninos:

„Din fugă văzut Bucureștii azi, face impresia unei văduve frumoase, căreia o tristețe usoară și un zâmbet resignat îi stă bine pe față... Viorile țiganilor încă sună, e zgomot la cinematograf, damele strălucesc cu elegante costume de mătase și frumoși ochi..., dar totul înșeală. Este zgomotoasa, pestriță suprafață a Bucureștilor.

Dacă azi, cocote răzimate se află în localuri de noapte ale Bucureștilor, nu se poate spune că nu sunt mii de mame ce plâng noaptea în București...

Chiar exteriorul orașului s-a schimbat. Totul în acest oraș era fluviu repede și elegant mai înainte: sutele de trăsuri elegante s-au dus, s-au dus automobilele.

...Este o legendă că morții de la Argeș au fost uitați. Zgomotul și aparența fără grija a Bucureștilor nu poate pe nimeni să înșele. Este iarăși o legendă că bucureștenii au primit cu flori trupele victorioase.

...Bucureștii poartă greaua soartă cu hotărâre și cu demnitate. Chiar la prietenii germanilor și aliaților lor... se observă, cu toată preveniența, o rezervă plină de tact“.

Au dat două comunicate în care se vede că nu prea le merge bine.

29 noiembrie / 12 decembrie. Bulgarii au trecut, între Silistra și Cernavodă, Dunărea.

Se face rechiziția localurilor ministerelor. Se ordonă evacuarea în câteva ore. Se azvârl pe ferestre arhive, birouri, dulapuri, scaune: *Deutsche Ordnung! „Deutsches Gouvernement“* se instalează în somptuosul palat al Ministerului Lucrărilor Publice; tot aici se instalează famoasa Kommandantură și poliția militară. Direcția Căilor Ferate, ce are un imens personal de serviciu, – și ale cărei numeroase secțiuni vor umple aproape toate casele mari din București, e în localul Corpului II de armată.

Administrația Militară, „*Militär Verwaltung*“ e în palatul Ministerului de Justiție, înapoia statuii lui Mihai Viteazul, căreia i se iau tunurile, spre semn de completă zdrobire a visurilor noastre naționale.